duobė, pripildyta rusvo smėlio ir degėsių sluoksniais. Duobė sietina su pilkapiais, gali būti priskirta naujam pilkapiui.

Staviškių pilkapynas datuotinas VIII–X a.

STAVIŠKĖS BARROW CEMETERY

In 2003–2004 in the Staviškės barrow cemetery (Vilnius City) the barrow No. 3 was excavated; 254.5 m^2 in total. The barrow was 6–7 m in diameter; it had a ditch and a pit. Two cremations were found in the ditch and the pit. The first cremation contained a small knife, tiny fragments of a bronze strap and a potsherd. The second cremation contained an awl. There were more loose finds in the ditch: a bracelet fragment and an awl. Most probably, they came form the third burial. At the bottom of the pit there were a bracelet, a bead and two spindles. They should be attributed to offerings. The barrow is datable to the 8th–10th century. Besides that, 8 test trenches were excavated. Two new barrow sites and one pit also attributable to a barrow were found.

PERŠAUKŠČIO (KASČIUKŲ) PILKAPYNAS

Vida KLIAUGAITĖ

2004 m. buvo tęsiami archeologiniai tyrinėjimai Peršaukščio (Kasčiukų) pilkapyno (Švenčionių r.) antrojoje grupėje. Tyrinėjimai šiame pilkapyje pradėti 2002 m. Per du sezonus ištirti 3 pilkapiai pirmojoje (V) grupėje ir 4 pilkapiai antrojoje (R) grupėje, aptikta degintinių bei griautinių kapų su įkapėmis (žr. *ATL 2002 metais*, V., 2005, p. 63–66; *ATL 2003 metais*, V., 2005, p. 86–88). 2004 m. buvo ištirti dar 2 pilkapiai, esantys ryšių kabelio ruože.

Pilkapis 8 yra į P nuo 2002 m. tyrinėto pilkapio 4. Vizualiai sunku nustatyti, ar tai tikrai pilkapis – jo V dalis nustumdyta ir visas gruntas sustumtas į vieną krūvą. Griovių nematyti, iš žemių krūvos kyšo kelių vidutinio dydžio akmenų (apie 20 cm skersmens) viršūnės, pasidengusios miško samana. Nukasus velėną atsidengė rudas maišytas purus smėlis. Akmenų ar kokių nors archeologiškai vertingų daiktų jame neaptikta. Šio sluoksnio storis buvo nuo 20 iki 50 cm, o vietomis iki 82 cm storio. Po užstumtu smėliu fiksuotas 10–16 cm storio, vietomis iki 40 cm storio pilko su gausia organika smėlio sluoksnis – buvęs žemės paviršius. Po juo – tamsiai geltonas vidutiniagrūdis smėlis (įžemis). Paaiškėjo, kad tai ne pilkapis, o tik sustumtas gruntas.

Pilkapis 9 yra šalia 2003 m. tyrinėto pilkapio 7, į Š nuo jo. Pilkapis atrodo buvęs didelis, kartu su grioviais galėjęs būti iki 12 m skersmens, tačiau labai stipriai sužalotas tiesiant ryšių kabelius – per pilkapio centrą išstumdytas 4 m pločio ruožas, žemės sustumtos į kraštus. Sampilo aukštis siekia iki 1–1,1 m.

Išlikęs pilkapio sampilo sluoksnis buvo apie 20–40 cm storio, o pilkapio R pusėje – iki 60 cm storio. Po sampilu atidengtas tamsiai pilkas pilkapio pagrindo smėlis (iki 20 cm storio), užimantis maždaug 8x9 m skersmens plotą. Jį nukasus pilkapio centre, įžemyje, išryškėjo *degintinio kapo 1* duobės kontūras. Kapo užpildas nežymiai skyrėsi pilkesniu smėliu. Kapo duobė tikriausiai buvo stačiakampio užapvalintais kampais formos, tačiau išgriuvus vienam šonui įgavo netaisyklingą 2,7x1,3 m skersmens formą. Duobė orientuota ŠR–PV kryptimi (65–245°), jos abu galus kerta pakloti ryšių kabeliai. Kapo duobės P krašte, 1,2–1,3 m gylyje nuo aukščiausio sampilo taško aptikta juoda degėsinga dėmė su negausiais

smulkiais degintiniais kauliukais. Jos skersmuo buvo iki 60x30 cm, storis – 20–25 cm. Dėmėje rasta geležinė ovalo formos sagtis. 1,42 m gylyje nuo aukščiausio sampilo taško kapo duobėje ėmė dengtis pilkšvo smėlio su gausiais degintiniais kaulais lopinėlis, buvęs 75x90 cm skersmens, iki 34 cm storio. Apie 1,64 m gylyje tarp degintinių kaulų aptikta geležinė lankinė segė. Kapo duobės gylis nuo fiksuoto kontūro – 59 cm, pjūvyje kapo duobė plokščiadugnė. Pagal antropologinę analizę kape palaidotas 40–60 m. amžiaus vyras.

Sampilo pakraščiuose aptikta akmenų, tačiau jie nesudarė sandaraus vainiko. Daugiausia akmenų buvo pilkapio duobių užpilduose. Akmenų vainiko fragmentų išlikę ŠV bei R pilkapio pusėse. Visi akmenys – tai nedideli lauko rieduliai. Vidutinis akmenų skersmuo – apie 18–20 cm. Stambiausieji krauti ŠV dalyje, jų skersmuo siekia iki 40–50 cm ar net iki 70 cm. Pagal išlikusius akmenis vainiko vidinis skersmuo buvo apie 8,5 m.

Pilkapio sampilą supo 6 ovalios duobės ir 1 griovys. Duobės 2,1–5x1,4–4,3 m skersmens, griovys iki 1,6–2,2 m pločio ir iki 10 m ilgio. Duobės – 64–84 cm gylio, o griovys – 56–63 cm. Duobės pjūvyje pusiau apskritos ar netaisyklingos formos, užpildytos tamsiai pilku degėsingu smėliu arba tamsiu smėliu su šviesaus smėlio „liežuviais" nuo sampilo pusės. Savo šviesesniu užpildu išsiskyrė PV duobė bei visai šviesiu – sampilo smėliu užpildyta P duobė. Griovys užpildytas tamsiu degėsingu, gilyn šviesėjančiu smėliu. Visose duobėse, įvairiose jų užpildo vietose aptikta akmenų, nuslinkusių nuo sampilo krašto. Gausiausiai akmenų aptikta Š ir ŠV duobėse – atitinkamai 29 ir 48 akmenys.

Pagal konstrukciją pilkapis 9 priskirtinas I tūkst. viduriui. Pagal palaidojimą (degintinis kapas didelėje duobėje) galima spręsti, kad pilkapis įrengtas V a. pab. – VI a. pr. Tokių pat lankinių segių trumpa kojele ir aukštu liemenėliu kaip rastoji šio pilkapio kape aptikta to paties laikotarpio Baliulių (Švenčionių r.) pilkapyno degintiniuose kapuose (žr. *ATL 1998 ir 1999 metais*, V., 2000, p. 176).

PERŠAUKŠTIS (KASČIUKAI)
BARROW CEMETERY

In 2004 in the Peršaukštis (Kasčiukai) barrow cemetery 2 barrows were investigated. It was discovered that one of them was just a mound piled when excavating a cable trench. The barrow No. 9 was 8–8.5 m in diameter; its mound was surrounded with six oval pits and one oblong ditch. The mound of the barrow used to be supported with stones; some of them slipped down to the pits. In the centre beneath the mound in a large pit excavated in the sterile soil there was a cremation of about 40–60 years old male containing burial items (a buckle, a fibula). The barrow is datable to the late 5th – early 6th century.

ATMAINŲ (DARSŪNIŠKIO) PILKAPYNAS

Rimantas KRAUJALIS

Atmainų (Darsūniškio) pilkapynas (Kaišiadorių r., A 305P) yra apie 1,45 km į ŠR nuo Liutikos dešiniojo kranto, 0,85 km į PV nuo Darsūniškio–Kruonio kelio tilto per Lapainią ir 0,55 km ta pačia kryptimi nuo Lapainios kairiojo kranto, 0,75 km į PR nuo Palapainio dešiniojo kranto, Kaišiadorių miškų urėdijos Kruonio girininkijos Naginukų miške, abipus